

Alsisk skriftsprog

vejledning i skrivemåde

Januar 2006

Udgivet af: Alsingergildet
Udgave: 03
Dato: 16. januar 2006

	Indholdsfortegnelse	Side
1.	Forord	1
2.	Indledning	1
3.	Tilbagemeldinger til Alsingergildet	2
4.	Vejledningen	2
5.	Den bestemte artikel	2
6.	Pronominer (personlige stedord)	2
7.	Vokaler (selvlyde: a – e – i – o – u – y – æ – ø – å)	3
8.	Konsonanter (medlyde)	3
9.	Længdemarkering	4
10.	Accentmarkering (trykmarkering)	5
11.	Småord	6
12.	Alsiske tvelydsendelser: eæ – yø / ye – øö – oa / oe – ie / iæ	7
13.	Grammatiske eksempler	7
14.	Forskellige egenskaber ved alfabetets bogstaver	8
15.	En historie fortoeld o alsisk skriftsprogh om en gröen paraply	12
16.	Register over de anvendte alsiske ord	13

1. Forord

Alsingergildet har på sit 115. ting i november 2003 nedsat et udvalg bestående af Egon Bauer, Johs. Diederichsen og Chr. Petersen, formand, med opgave at udarbejde et forslag til en vejledning til at skrive alsisk tekst.

Denne vejledning er resultatet af udvalgets arbejde.

Alsingergildet har på sit 116. ting i maj 2004 besluttet at vejledningen er Alsingergildets forslag til en norm for alsisk skrivemåde.

Vejledningen har til hensigt at danne grundlag for en ensartet måde at skrive alsisk tekst på, således at det bliver lettere for læserne at forstå og genkende en alsisk tekst, såvel som det er lettere for tekstforfattere til alsisk tekst at vælge en "officiel" skrivemåde.

Vi retter en varm tak til Peter Skautrup Centeret for Jysk Dialektforskning, Aarhus, for grundig gennemlæsning af vejledningen og efterfølgende konstruktiv kritik og gode råd.

2. Indledning

Alsområdet burde som øsamfund være forudbestemt til at have alle muligheder for at bevare den alsiske dialekt. Men tornerosesøvnsluttede o. 1950 med tilstrømningen af arbejdskraft fra alle landets egne. Lokalsproget måtte delvis vige for det vi i dag kalder et regionalsprog, en blanding af rigsdansk og lokalsprog.

Forudseende mænd startede i 1946 Alsingergildet med det formål, at de ville bevare den alsiske dialekt. Resultatet forelå i 1988, hvor man kunne udgive "Alsisk ordsamling". I 2002 fulgte en fornyet og udvidet udgave. På Als har man således en dialektordbank, hvor man kan se hvordan man anvendte lokalsproget for op til 50-100 år siden.

Men sprog skal helst bruges, ellers går det til. Erfaringer viser fra bl.a. Slesvig og Holsten, hvor man har faste rubrikker i dagblade, ugentlige udsendelser i fjernsynet, at der bevares dialekten bedst.

Sprog er som en levende organisme; det forandrer sig hele tiden. Alsingergildet vil med denne vejledning vise hvordan dialektskriftsproget kan benyttes. Det er så op til folk hvor meget de hver især vil gøre ud af det.

Idéen bag vejledningen er både at vise det dialektale særpræg samt for forståelsens skyld, at få teksten til at ligge så tæt på det rigsdanske som muligt.

3. Tilbagemeldinger til Alsingergildet

Alsingergildet vil være meget glade for at få tilbagemeldinger fra interesserede i den alsiske dialekt, hvad enten det er spørgsmål, gode forslag til forbedringer eller kommentarer til vejledningen. Det er hensigten at vejledningen hele tiden vil blive a'jourført, så den kan bruges som et nyttigt og aktuelt værktøj.

Henvendelser er meget velkomne til chr.stakkelhoj@mail.tele.dk eller til øvrige gildesmedlemmer som vist på Alsingergildets hjemmeside www.alsingergildet.dk under kontaktpersoner.

4. Vejledningen

De fleste ord kan skrives som i Alsisk Ordsamling 2. udg., men for at undgå lydskriftens ekstra tegn, må skriftsproget tillempes, så det bliver mere læseligt. Eneste accenttegn, der er medtaget er (') apostrof, som i rigssproget ofte bruges til markering af, at noget ventet er udeladt. Her er det kun brugt til at anskueliggøre, at ordet udtales med accent 2, (se afsnit 10, accentmarkering).

Vejledningen kommer kun til at omfatte det geografiske område øen Als, og Alsisk Ordsamling 2. udg. danner grundstammen.

5. Den bestemte artikel

Den bestemte artikel føjes på rigsdansk til navneordet som endelse, men på alsisk sættes den foran som "e".

	rigsdansk, ental	rigsdansk, flertal	alsisk, ental	alsisk, flertal
Fælleskøn	hunden	hundene	e hund	e hund'
Intetkøn	huset	husene	e huss	e hues

6. Pronominer (personlige stedord)

"jeg" benævnes **æ**   **æ er satt** (jeg er mæt)
 "du" benævnes **do**   **do er doven** (du er doven)
 "hun" benævnes **hon**   **hon er flitte** (hun er flittig)

de øvrige personlige stedord skrives som på rigsdansk.

7. Vokaler (selvlyde: a – e – i – o – u – y – æ – ø – å)

"at" i infinitiv (navnemåde) skal skrives **å**, for eks. at gå = **å goo**

"at" i konjunktion (underordnede bindeord) skal skrives **te**, f.eks. **blyw it ved så læng, te do blyw åwjasje** (bliv ikke ved så længe, at du bliver udkørt)

For at lette læsbarheden skal "og" skrives som **og**, men "også" som **å**. (anvendtes af Martin N. Hansen)

For at få de to "ø" lyde med, er vi nødt til at bruge "ø" og "ö". F.eks. "ø" som sø på rigsdansk og "ö" som søm; **en dör** (udtales **dö** - kort ö), **tue møss** (to mus)

Det rigsdanske "på" skal skrives "**o**"

Den ny generation af alsingere har moderniseret sproget på den måde, at mange "å"er bliver til "a". Derfor må der være valgfrihed mellem **ånde** og **ande** (andre); **månne** og **manne** (mange) osv.

De unge siger **æ hæ haj** (påvirkning fra Sundeved) og de gamle siger **æ hæ hå**. Her må der være valgfrihed.

Et rigsdansk ord "alle" udtales på Nordals **old'**, i Sydals som **åld'**, men i Nordborg og Sønderborg, hvor man snakker lidt finere siger man **all'**. For at undgå sprogstrid bør der være frit valg også her, blot man benytter herværende principper.

8. Konsonanter (medlyde)

d.

Ord som på rigsdansk indeholder "d", skal også indeholde "d" i det alsiske: sådan = **såndt**, hvordan = **hvondt**, andet = **åndt** (så er problemet med "j" lyden" også løst) jvf. Gunhild Niensens forord i Alsisk Ordsamling.

Ord som **dånds'**, **sånds'** (danse, sanse) bliver godt nok ikke mere skrevet med "d" "på rigsdansk, men for at vise "j" lyden er vi nødt til at have "d" med. Men netop disse ord undergår en forandring i den yngre generation. Da udtales det **å dans'**, **æ danse**, **æ hæ danse** uden den specielle "j" lyd; og som sådan må det også være tilladt at skrive.

Alsisk "d" behandles på fire måder: I slutningen af et ord udtales det ikke og heller ikke i mange tilfælde i slutningen af en stavelse. Men vi vælger for læsbarhedens skyld at skrive det. For det meste drejer det sig om ord man genkender fra rigssproget

ud / ud' (ud / ude) - **udstyr** - **ad** - **udvalg** - **hvad** - **udvej** - **adgang** - **græd** - **advar** - **grød** - **fad** - **nød** - **tid** - **fødselsdaw** - **oltdid** (altid) - **blød** - **mod** - **sød** - **uddannels** - **rådhus** (udtales **råhuss**) - **vinde** (udtales **vinne**)

Det rigsdanske bløde "d", midt i et ord, eksisterer ikke i den alsiske udtale, det udtales som et hårdt "d", som udtalen på det rigsdanske ord "idé", men skrives selvfølgelig som "d"

både (det jen og det åndt) - modigh (mode) - mode - ballade - Frede - søde / sødeste börn!

Den tredje måde det alsiske "d" optræder på er at "d" bliver til "j"

blaj - glaj - læj (led) - bæj ((blomster-)bed) - bæj' (bede) - gvej / gvej' (god / gode) - bluej (blod) - blöj' / blöje (bløde / bløder)

Sidste måde at behandle "d" på er omformning til "w" ("u" lyd)

stâw (stod) - bestâw (bestod) - opstâw (opstod) - forstâw (forstod)

l.

Forskellen mellem tykt "l" og tyndt "l".

Tykt "l": **å mael** (at male), **en hoel** (en hale). **Der er blöwn så stæll ætte do rejst åw.**

Tyndt "l": **mild, sild, gild, æ mæld** (jeg maledede) **der er it å stæld** (tyndt "l" (der er ikke noget at stille op))

g.

Den lyd, der på tysk svarer til "ch" har vi valgt at gengive som "g" eller "gh", jævnfør Alsisk ordsamling. Som f.eks. **doghte, fragt, det lighne godt, skegh**. Her må der være frit valg mellem "g" og "gh".

v / w.

De steder hvor "v" skal udtales som "v" skal der benyttes "v" f.eks. **vonsda, vunn, hvöws**, men de steder hvor det skal udtales som "u" skal det skrives som "w" f.eks. **sawt** (sagtens), **gjaw'** (gave), **åwten** (aften).

h.

Stumt "h" foran konsonanterne "j" og "v" efter rigssprogets regler bevares (for at lette læsbarheden): **hjem, hvo, hvodåndt, hvondt, hviske** (hvisker) **hvænn** (hvem). Bemærk: "når" hedder **vænn** (uden "h").

9. Længdemarkering

Når man læser sit eget sprog, er det ikke nødvendigt at anvende specielle længdeangivelser for at vise, om ord skal udtales kort eller forlænges lidt. Det gælder også for angivelsen af hvor trykket (accenten) skal lægges. Man har lært af erfaringen.

Fra fremmedsprogundervisningen erindrer mange sikkert, at de første læseøvelser foregik med lydskrift. Senere gik man over til at kunne læse den almindelige tekst. Den alsiske dialekt har mange specielle former for udtaler, og det er dem der gør sproget spændende. Det er derfor nødvendigt for begyndere, at de lærer at beherske dette smukke sprogs særheder.

Vejledningen arbejder med tre former for længemarkering:

Der skelnes mellem kort vokal og lang vokal i henholdsvis accent 1 og accent 2 (se Alsisk Ordsamling 2. udg. side 17)

Lang vokal dobbeltskrives **groo** (grå) ved accent 1 (se nedenfor ved accenter)
 Lang vokal markeres ved tilføjelse af "e" **pæeng** (penge) ved accent 2 (se nedenfor ved accenter)

Kort vokal markeres ved dobbeltskrivning af efterfølgende konsonant **stæll'** (stille)
 Det vil lette læsningen af en alsisk tekst med denne længdemarkering. Måden med dobbeltskrivning af vokalerne var for øvrigt meget brugt i ældre dansk retskrivning; f.eks. en viis mand i stedet for en vis mand.

Der skal ikke ændres på de ord der er identiske med rigsdansk f.eks. **tøs** (pige).

10. Accentmarkering (trykmarkering)

Accentmarkering, se også Alsisk Ordsamling 2. udg. side 17.

Modsætningen mellem accent 1 og 2 strækker sig gennem hele det alsiske ordforråd.

Accent 2 er især brugt, når der på alsisk, i forhold til rigssproget, mangler et "e" i slutningen af et ord, f.eks. **en hund - to hunde**, her er hunde på alsisk accent 2: **hu-nd**, man starter ordet i en vis tonehøjde og slutter med en lavere tone, ligeså med **pæeng**: man starter i en vis tonehøjde **pæ-** og slutter i en lavere: **-æeng**, så at sige synger man ordet, i endnu højere grad end fynboerne, der ellers altid bliver rost for deres syngende mål; - **hund'** er med kort vokal i modsætning til **tue hues** (to huse), der har accent 2 med lang vokal. I Alsisk Ordsamling 2. udg. markeres accent 2 med en lille vinkelhage foran ordet og længdemarkeringen angives med et hævet punktum efter vokalen. Ingen af disse tegn findes på et almindeligt tastatur, så der må findes en brugbar erstatning for disse. Et eks. på accent 1 kort vokal er **en hund**. Accent 2 kort vokal er så markeret med en apostrof efter ordet: **tue hund'**

Accent 1 kort vokal.

Her kan vokalen markeres ved dobbeltskrivning af efterfølgende konsonant.

töss	synes	æ töss it om e (jeg synes ikke om det)
muss	mus	

stæll / stjæll stjæler
glass glas

Accent 1 lang vokal.

Kan noteres ved at fordoble vokalen:

groo / groot	grå / gråt	snii	sne
sii	(at) se	viis	vis (klog)
lii	le (redskab)	bloo	blå
hyy	hø	goo	gå, (men ubetonet: ud å go tur)
sy	sø		

Der er imidlertid et problem med "a" idet fordobling af denne vokal let kan læses som "å", f.eks. *maas it så galt* (mas ikke så meget) og kortspillet *skaat*. Der må man undlade fordobling af "a" og skrive **mas** og **skat**. Skatten som vi betaler til staten, kan vi passende stave **skatt** når man vil undgå forveksling.

Accent 2 kort vokal.

Til at markere dette har vi valgt at bruge en apostrof ('), som jo ofte bruges til markering af, at noget ventet er udeladt, i dette tilfælde endelsen "e"

hund'	hunde	sild'	silde
kat'	katte	blom'	blomst (ældre dansk: blomst = blomme)
se'	sidde	plom'	blomme (frugten med sten i)
pas'	passe	min'	mine det er min' (det er mine)
ros'	rose		

Accent 2 lang vokal

Her kan vokalen tilføjes et "e", og hvor der i forhold til rigsdansk mangler et "e" i slutningen af ordet tilføjes også her en apostrof: **et låend – tue låend'**

åwtensee	aftensæde
speel	(at) spille (men ubetonet: æ skal langs å spell golf)
e hiele	det hele
skaef,	(to) skabe
pæeng',	penge
låend, låend'	land, lande
böen	bønner; "børn" skal skrives börn eller børn

11. Småord

Småord skal ligge så tæt op ad rigsdansk som mulig: **ad, det, dig, er, godt, gør, sig, for, der, og, lidt, nok, skal, ved, med, så, vor, vort** o. s. v. udtales jo næsten ens på alsisk og rigsdansk, og skal derfor skrives på samme måde. Stavelsen "for" og "ad", i begyndelsen eller slutningen af et ord, bør også skrives som rigsdansk: **forlaw, fornofte, fornöjels, hvofo, derfor, adgang, henad**

12. Alsiske tvelydsendelser: eæ – yø / ye – øö – oa / oe – ie / iæ

I Alsisk Ordsamling 2. udg. side 21 er der vist et skema, som angiver eksempler på, hvordan nogle af tvelydsendelserne udtales. Det ses at endelserne er for de 6 dialektområder på Als ikke er ens.

Det vil derfor være mest praktisk med en nænsom forenkling i gengivelsen af de alsiske tvelyde.

De er jo næsten alle opstået ved, at et bortfaldet "r" har påvirket vokalen foran – bare noget forskelligt i forskellige områder af Als. Vi foreslår derfor, at alle endelser tilføjes dette "r".

Fordelen vil være:

1. forenkling
2. mere letlæseligt i forhold til rigsdansk
3. enkelte sognes udtale bliver ikke til norm.

eæ – yø / ye – øö – oa / oe – ie

eæ	veær være	beær bære	keært kærte	leær lære	seær / seær' sær / sære
ie / iæ	fier fjer	lier ler	sier ser	passier passere	papir papir
oe / oa	hoer hår	goer gård	ord ord	joer / jord jord	foer får
ua / ue	bruer bror	muer mor	buer (jeg) bor	stuer stor	truer tror
ye / yø / yø	gyer gøre	kyer køer	yer øre (Nordals)	hyer høre	myer myre
øö	börn / børn børn	kør' kørte	ør' øre (Sydals)	hør' hørte	kolør kulør

13. Grammatiske eksempler

jeg har	æ hæ	nyere alsisk æ har
jeg havde	æ ho'	nyere alsisk æ haj
jeg har haft	æ hæ hå	nyere alsisk æ hæ haj / æ har haj
jeg havde haft	æ ho hå	nyere alsisk æ haj haj

at ville **å vild'** (tyndt I)
 jeg vil **æ væll** (tykt I)
 jeg ville **æ vild'** (tyndt I)

at være (verbum) **såndt skal det jo veær e daw**
 være (hjelpeverbum) **no skuld det vær i orden**

deres hund (fælleskøn) **dæ hund** nyere: **dæs hund** vor hund **vor hund**
 deres hus (intetkøn) **dæt huss** nyere: **dæs huss** vort hus **vort huss**
 jeres hund (fælleskøn) **jæ hund**
 jeres hus (intetkøn) **jæt hus**

denne her bil synes jeg godt om **den her bil tøss æ godt om** (tryk på "den")
 den her bil synes jeg godt om **den jæ bil tøss æ godt om** nyere: **den hæ bil.**
 denne her bil synes jeg godt om **den jæ her bil tøss æ godt om** nyere: **den hæ her bil**

"det" skal skrives henholdsvis som **"det"** og **"e"**, f. eks. **det er min cykel** (subjekt); **æ gør e o min måe** (objekt).

jeg kan lide (at spise) **æ gi hå** nyere **æ gi ha**
 jeg kunne ikke lide (at spise) det **æ gast it hå e** nyere **æ gast it haj e**
 jeg kan lide (at se på) **æ gi li**
 jeg kunne ikke lide (at se på) det **æ gast it li e**
 at gide **å gi væt öw e**
 jeg gider **æ gi væt öw e**
 jeg gad ikke **æ gast it væt öw e**

14. Forskellige egenskaber ved alfabetets bogstaver

a:

På alsisk udtales "a" som "a" i Kaj, ingen "æ" lyd. Rigsmålets "a" kan også få omlyd til det alsiske "å": **vånd** (vand), **åwten** (aften), **månne** (mange). Men i moderne alsisk, især bysprog, bliver det gamle alsiske "å" erstattet med "a", f.eks. **manne**.

Kort "a" foran "ld" bliver ofte til "o", **fold'** (falde), **stold** (stald).

b:

begyndelsen af et ord udtales "b" som på rigsdansk (**blom'** = blomst) **borree** (porrer). I midten eller i slutningen af ordet er der ikke til at høre forskel på "b" og "p", derfor vælger vi i skriftsproget at bruge den konsonant, som bliver brugt i rigsmålet: **ræb'** (ræbe, bøvse), **læp** (lap), **å læp' en cykel** (at lappe en cykel) **læpkief** (meget ked af det), **han slappe åw** (han slapper af) **e hund den slabbe i sig** (hunden den labber i sig)

Det rigsdanske "b" kan på alsisk blive til "f", **kåffe** (kobber), **laffe** (labber, hænder), **begref** (begreb).

C:

bruges på alsisk nærmest til ord, hvori der på rigssproget også er "c": **café**, **campingplads**, **centralværmt**, **cigar**, **cremesnit**, **centrifuegh**.

d:

Det bløde "d" eksisterer ikke på alsisk. Enten bliver det udtalt som hårdt "d", eller som "j", eller også bliver det slet ikke udtalt. Med hårdt "d": **det er både godt og undt**; **modigh** = mode, nyere: **mode**. I ordet **ud** bliver "d" slet ikke udtalt: **ud å bæj** (ud at bade); **staj** (stad); **rajhuss** (rådhus, Sønderborg dialekt); **rådhus** (udtales *råhuss* uden "d"), øvrige Als, som ikke havde noget rådhus før kommunalreformen.

"Det" bør skrives som på rigsdansk, det udtales jo ens, men det rigsdanske "de" skal skrives **di (di skal ud å cykkel)** for ikke at kunne forveksles med "det".

e:

Rigsmålets "e" bliver ofte til "i" på alsisk, f.eks.: lege bliver til **liegh**, ben bliver til **bien**, at dele: **å diel**.

f: Her bliver det rigsdanske "b" i visse tilfælde til "f" f.eks. købe: **kyef**; løbe: **løef**; råbe: **råef**.

g:

På alsisk er der ingen bløde "g-er"er. Midt i et ord eller i slutningen udtales "g" som tysk "ch". Denne lyd har vi som i Alsisk ordsamling valgt at gengive som "gh": **egh** (æg), **doghte** (doktor). I begyndelsen af et ord udtales det som på rigsdansk, men ved dobbelt "g" og "k" er der ikke til at høre forskel, derfor bruges de samme konsonanter som i rigsdansk. **en lække piegh** (en lækker pige). Derimod dobbelt "g" udtales og skrives som "gh": **æ leghe mæ liegh e ledt** (jeg lægger mig lige lidt).

Forstavelsen "gn" findes ikke på alsisk, enten ændres den til "kn": **knaw** (gnave, tygge, spise); eller "g" forsvinder helt: **naw'** (gnave, klemme, snære) for.eks.: **e skuu nawe** (skoen klemmer), **- nie** (gnide).

Ved **tegne**, **egne** og lignende har vi valgt at beholde "g": **(å) tegn'** (at tegne), **egn**; **det egne han sig te**

h:

For at lette læsbarheden bevares det stumme "h" i begyndelsen af et ord: **hjem**, **hvofor**, **hvee** (hvede), **hvalp**, **hver**, **hvii** (hvid), **hvie** (hvide) **hviikoll** (hvidkål). Det rigsdanske ord "hilsen" skrives : **hjelsen**

i:

I nogle tilfælde forvandles det rigsdanske "i" til "e" på alsisk: **e goe** (i går), **egænn** (igen). **emæld'** (imellem). Se også under **e**.

j:

Udtales på alsisk "**jåj**" (for 75 år siden sagde man **jådt**). Den karakteristiske "j" lyd på alsisk i f.eks. "måjnd, spåjnd, låejnd" udelades på skriftsprog og skrives **månd, spånd, låend** (land).

k:

Udtales midt i et ord undertiden som "g", men skrives alligevel som "k", hvor der i det rigsdanske ord bruges "k", f.eks. **høkke** (høker).

l:

Forskellen mellem tykt "l" og tyndt "l". Tykt "l": **å mael** (at male), **en hoel** (en hale). Tyndt "l" skrives som "ld": **mild, sild, gild, æ mæld** (jeg malede).

m:

Ingen forskel fra rigsdansk. Et par eksempler med "m": **en månd, tu måndfolke, en måll** (en byge).

n:

F.eks. **æ grinn** (jeg griner), **æ griend** (jeg grinede); - "n" med "j" agtig klang skrives "nd": **månd**.

o:

Udtales undertiden som "å", men skrives alligevel som "o" ligesom det rigsdanske "morgen", f.eks. det efterhånden mest brugte sønderjyske ord: **mojn; morn tidle; fo low** (få tilladelse – få lov); **fo forlow** (blive færdig(kan også betyde: dø)), **forlow sig** (forlove sig). Det rigsdanske lange "o" bliver ofte på alsisk til "u", **æ truer** (jeg tror), **bruer** (bror), **bruu** (bro). Et år: **et oe**; i år: **e joe**.

p:

Udtales som rigsdansk i begyndelsen af et ord, **plom'** (blomme), men midt i et ord og i slutningen er der næsten ikke forskel på "b" og "p", det udtales som "b". For læsbarhedens skyld skriver vi konsonanten som den er på rigsdansk: **sop'** (suppe) **do klæppe med e dör** (du smækker med døren) **do klæppe med e dör'** (du smækker med dørene). **Han blöw tæppe** (grebet på fersk ger-ning) **law han var ved å stæll jordbær**.

r:

Vi foreslår at der skrives **er, der**, selvom "r" er stumt ved den alsiske udtale. Ligeledes ved enstavelsesord, der ender på "r" anbefales det at beholde "r":

tur, dyr, sur, kor osv. Men "deres" bør skrives: **dæ** og **dæt**, nyere **dæs**. I den alsiske udtale udelades ellers "r" i endelser: taber = **tafe**, feber = **febe**, peber = **peffe**. Ligeledes udelades "r" foran "s": barsel = **bassel**, eller "r" bliver til accent 2: børste = **boest**, første = **føest**.

S:

"selv" bliver forskellig udtalt over hele Als: sjel – sjæll – sjøl – sjöll, både med tyndt og tykt "l". Her må man skære igennem og skrive **sjell**, det ligner det rigsdanske mest.

t:

Midt i et ord udtales især "dobbelt t" på alsisk som "hårdt d" f.eks. **hatte** (hartad, næsten) **latte** (lægter) **slatte** (slatten, uden styrke og kraft).

U:

Det lange "o" på rigsdansk kan blive til "u" på alsisk; so: **suu**, ko: **kuu**, mose: **mues**, hoser: **hues**, to: **tue** (ældre form ved intetkøn **tu**)

V:

Hvor "v" på rigsdansk udtales som "u" bruges "w" f.eks. **haw**, **hvöws** (hveps), **höwl**, **håwl** (hagl), **vows** (voks) - **vænn** (når) i modsætning til **hvænn**, der betyder hvem, men udtales ens.

y:

Det lange "y" på rigsdansk foran "s" bliver på alsisk til kort "y": **lyss** (lyser), **gyss** (gyser). Det rigsdanske "y" bliver undertiden til "ø" på alsisk f.eks. **søend** (synd), **døend** (dynd), **søng'** (syng).

Z:

Hvor der står "z" i rigssproget bør det også skrives "z" i dialekten; f.eks. **zinkballe**

æ:

Rigsmålets "æ" bliver i mange tilfælde til "e" på alsisk, f.eks. **ee** (æde), **åwtensee** (aftensæde, sammenkomst om aftenen), **kee** (kæde), **klegh** (klæg), **knek**, **knek'** (knæk, knække), **knee** (knæ).

Ø:

Sproget har to "ø" lyde: "ø og ö"; **en dör**, **tue dör'** (en dør, to døre), **å døø**, **han døej** (at dø, han døde)
en muss, **tue møss** (en mus, to mus).

å:

Det alsiske "å" kan svare til det rigsdanske "a": **låend, stråend, spånd, vånd, kån** (kan), **kånd'** (kande). Men det nyere alsisk er gået fra "å" og til "a": **laend, straend, vand, kan** (eller **ka**), **kand'** (kande). De ældre alsingere siger **håend**, det ligner trods alt rigsmålet mere end den yngre generations: **haend**, der mere ligner det tyske. Rigssprogets "å" ændres ofte til "o" på alsisk: **too** (tå); **en noel** (nål), **tue noel'** (to nåle), **oe** (år).

15. En historie fortoeld o alsisk skriftsprog om en grøn paraply

En treet håndelrejsend kam en åwten sild' hen te et hotel i e staj og vild gjenn hå et logi for e natt. E portier mått desvær sæj nej, da olt var optåwn. E håndelrejsend klawe sin nød, og so te han ho hå en galt trafel daw, og han var poghtreet, det var absolut nødvendende, te han fæk en seng å sow i.

E portier fåndt så ud åw te e brujsuite var lerre. Den rejsend var lighglaj med hvo e seng stow, han skuld bare hå et stej, hvo han kund sow'. Så han fløtt op i e gemakke.

Den næste daw var han frisk egænn, og han kør glaj virre. Men da han ho kør et halt hunde kilomete, kam han i tænken o, te han ho glemt sin paraply i e brujsuite. E paraply var it kon en paraply, det var en galt sjælden udgave. Det var et ærrestyk og e håndtaw var forsølle, og e skærm ho en sjælden smuk grøn farre. Den mått han it mist', så han væend snert omkring og kør tebaegh te e hotel.

Men e portier kund it gi ham low te å go op og hint sin paraply, for der var allerede kommen et brujpar i e brujsuite, så di mått absolut it forstyrres. E håndelrejsend liste evekke derop o føest sal og gik hen te e brujsuite. Han lo e yer ind te e løghelgaff og kund hyer der var e lidt aktivitet derind.

En opskådt måndsstemm hvisked: - hvens pånd er det? – og e pigh svar: - det er din. Han spuj egænn: - hvens lebbe er det? – det er din', svar e pigh. Hvens brøste er det? spuj e månd så om, - det er din', svar e pigh så gjawmildt som hon kund. Men no blöw vor håndelsmånd reghte arrig, så han råeft ind ad e løghelgaf: - Vænn I kømme te den grøn paraply, så væll æ bare sæj, te det er min!!

Oversættelse:

En træt handelsrejsende ankom en sen aften til et hotel i byen og ville gerne have et logi for natten. Portieren måtte desværre sige nej, da alt var optaget. Handelsmanden klagede sin nød, og sagde at han havde haft en meget travl dag, og han var helt udmattet, det var absolut nødvendigt, at han fik en seng at sove i.

Portieren fandt så ud af, at brudesuiten var ledig. Den rejsende var ligeglåd med hvor sengen stod, han skulle blot have et sted, hvor han kunne sove. Så han flyttede op i gemakkerne.

Den næste dag var han frisk igen, og han kørte glad videre. Men da han havde kørt et halvt hundrede km., kom han i tanker om han havde glemt sin paraply i brudesuiten. Paraplyen var ikke blot en paraply, det var en meget sjælden udgave. Det var et gammelt arvestykke, og håndtaget var forsølvet, og skærmen havde en sjælden smuk grøn farve. Den måtte han ikke miste, så han vendte lynhurtigt omkring og kørte tilbage til hotellet.

Men portieren kunne ikke give ham lov til at gå op og hente sin paraply, for der var allerede kommet et brudepar i brudesuiten, så de måtte absolut ikke forstyrres. Handelsmanden listede alligevel derop på første sal og gik hen til brudesuiten. Han lagde øret ind til nøglehullet og kunne høre, at der var lidt aktivitet derinde.

En henhørt mandsstemme hviskede: "Hvis pande er det?" – og pigen svarede: "Det er din". Han spurgte igen: "hvis læber er det?" – "Det er dine" svarede pigen. "Hvis bryster er det?" fortsatte manden – "Det er dine" svarede pigen så gavmildt som hun kunde. Men nu blev handelsmanden rigtig arrig, så han råbte ind ad nøglehullet: "Når I kommer til den grønne paraply, så vil jeg bare sige, at det er min!"

16. Register over de anvendte alsiske ord

Alsisk		Rigsdansk	
ad	ad	ad	ad
affetek	apotek	aften	åwten
all	alle (Nordborg + Sønderborg)	aftensæde, selskab om aftenen	åwtensee
baej	bade	alle (Nordals)	old'
barn, börn (börn)	barn, børn	alle (Nordborg + Sønderborg)	all'
bassel	barsel	alle (Sydals)	åld'
beær, bæ, båe	bære, bærer, bar	alligevel	evekke
bien	ben	altid	oltid
blom', blomme	blomst, blomster	andet	åndt
bluuj	blod	apotek	affetek
blyw', blywe, blöw	blive, bliver, blev	at	å
blöj', blöje	bløde, bløder	at, til	te
boest	børste	bade	baej
borree (gammelt ord)	porrer	bar (jeg bar)	båe
bruer	bror, broder	barn, børn	barn, börn (börn)
bruer, bröje	bror, brødre	barsel	bassel
bruu	bro	bed (blomsterbed)	bæj
buugh, böghe	bog, bøger	bede, beder, bad	bæj', bæje, baj
bæ	bærer	blomme, blommer	plom', plomme
bæj	bed (blomsterbed)	ben	bien

bæj' , bæje , baj	bede, beder, bad	blive, bliver, blev	blyw' , blywe , blöw
bær	bær (frugter)	blod	bluuj
böen / böen	bønner (planten)	blomst, blomster	blom' , blomme
börn / börn	børn	bløde, bløder	blöj' , blöje
både	både	bog	buugh
båe	bar	bro	bruu
café	café	bror, broder	bruer
campingplads	campingplads	bror, brødre	bruer , bröje
centralværmt	centralvarme	bryllup	kåst
centrifuegh	centrifuge	byge, byger	máll , máll'
cigar	cigar	bær (frugter)	bær
cremesnit	napoleonskage	stad	staj
cykel	cykel	bære, bærer, bar	beær , bæ , båe
dans' , danse	danse, danser - danset	bøger	böghe
der	der	bønner (planten)	böen / böen
derfor	derfor	børn	börn / börn
det	det	børste	boest
di	de	både	både
diel	del	café	café
dig	dig	campingplads	campingplads
do	du	centralvarme	centralværmt
doghte	doktor	centrifuge	centrifuegh
dæ , dæt	deres	cigar	cigar
døend	dynd	cykel	cykel
dör – dör'	dør - døre	dans (en dans)	dånds , dands (nyere)
døø , døej	dø, døde	danse, danser - danset	dans' , danse / dånds' , dåndse
dånds	(en) dans	de	di
dånds' , dåndse	(at) danse, danser	del	diel
e goe	i går	den her, denne her	den jæ , den jæ her
e hiele	det hele	der	der
e joe	i år	deres	dæ , dæt
egen	(min) egen	derfor	derfor
egh	æg	det	det
egn	egn	det hele	e hiele
egænn	igen	dig	dig
emæld'	imellem	doktor	doghte
er	er	du	do
evekke	alligevel	dynd	døend
febe	feber	dø	fo forlow
fier	fjer, fjeder	dø, døde	døø , døej
flitte	flittig	dødtræt	poghtreet
foer	får (husdyr)	dør - døre	dör – dör'
fold' , æ fælde , æ foldt	(at) falde, jeg falder,	efter	ætte

foo, fee (trykstærkt), fæk	jeg faldt (at) få, får, fik	egen	egen
for	for	egn	egn
forlow, fo forlow	blive færdig, opgive ånden (dø)	er	er
fornofte	fornuftig	falde, jeg falder, jeg faldt	fold', æ fælde, æ foldt
fornøjels	fornøjelse	feber	febe
forslaw	forslag	fjer, fjeder	fier
forteel, fortæll, forto- eld	fortælle, fortlæller, fortalte	flittig	flitte
fragt	fragt	for	for
føest	første	fornuftig	fornofte
gi hå – gi ha	kan lide (at spise)	fornøjelse	fornøjels
gi li	kan lide (at se på)	forslag	forslaw
gi væt öw , gi væt öw e	gide, gider	fortælle, fortlæller, fortalte	forteel, fortæll, fortoeld
gild'	gilde	fragt	fragt
gjaw'	gave	første	føest
glass, tu glaes	glas, to glas	få, får, fik	foo, fee (trykstærkt), fæk
godt	godt	får (husdyr)	foer
goer	gård	gave	gjaw'
goo, å goo	gå, at gå	gide, gider	gi væt öw , gi væt öw e
grien, æ grinn, æ gri- end	grine, jeg griner, jeg grinede	gilde	gild'
groo, groot	grå, gråt	glas, to glas	glass, tu glaes
gröön, gröen	grøn, grønne	gnave, tygge, spise	knaw'
guej, guej'	god, 1q gode	gnaver, klemmer, snærer	nawe
gyer, gör, gøe	gøre, gør, gjorde	gnide, gnider, har gnedet	nie', nii, hæ næjen
gyss	gyser	god, gode	guej, guej'
gør	gør	godt	godt
haend	hånd	grine, jeg griner, jeg grinede	grien, æ grinn, æ griend
haj	havde, (har) haft	grøn, grønne	gröön, gröen
haj haj	havde haft	grå, gråt	groo, groot
han	han	gyser	gyss
hatte	hartad, næsten	gør	gør
haw	hav	gøre, gør, gjorde	gyer, gör, gøe
haw'	(en) have	gå (at gå)	å goo
her	her	gå, at gå	goo, å goo
hiele	hele	gård	goer
hjem	hjem	hagl	håwl
hjemm'	hjemme	hale, haler (navneord)	hoel, holle
ho'	havde	han	han
hoel, holle	hale, haler (navne-	har haft	hæ haj

	ord)		
hoer	hår	har haft	hæ hå
hues	hoser	hartad, næsten	hatte
hundede	hundrede	hav	haw
huss, hues	hus, huse	havde	ho'
hvalp, hvalp'	hvalp, hvalpe	havde haft	haj haj
hvee	hvede	havde,(har) haft	haj
hver	hver	have (en have)	haw'
hvii, hvie	hvid, hvide	hele	hiele
hviikoll	hvidkål	her	her
hviske	hviske	hjem	hjem
hvo	hvor	hjemme	hjemm'
hvodåndt	hvordan	hoser	hues
hvofo	hvorfor	hundrede	hundede
hvondt	hvordan	hus, huse	huss, hues
hvænn	hvem	hvalp, hvalpe	hvalp, hvalp'
hvöws	hveps	hvede	hvee
hyer, hö, hör'	høre, hører, hørte	hvem	hvænn
hyy	hø	hveps	hvöws
hæ haj	har haft	hver	hver
hæ hå	har haft	hvid, hvide	hvii, hvie
høkke	høker	hvidkål	hviikoll
höwl - hövl	høvl	hviske	hviske
håend, hænde	hånd, hænder	hvor	hvo
håwl	hagl	hvordan	hvodåndt
it	ikke, intet	hvordan	hvondt
jord	jord	hvorfor	hvofo
jordbær	jordbær	hø	hyy
jæ, den jæ, den jæ	den her, denne her	høker	høkke
her			
jæ, jæt	jer, jeres, jert	høre, hører, hørte	hyer, hö, hör'
kaegh, kaghe	kage, kager	høvl	höwl - hövl
kan	kan	hånd	håend, hænde
kand'	kande	hånd, hænder	haend, hænde
kee	kæde	hår	hoer
kjærk	kirke	i går	e goe
klegh	klæg	i år	e joe
klæp', klæppe	smække, smækker	igen	egænn
knaw'	gnave, tygge, spise	ikke, intet	it
knee	knæ	imellem	emæld'
knek	(et) knæk	jer, jeres, jert	jæ, jæt
kolør	kulør	jord	jord
kom', kømme, kam	(at) komme, kommer, kom	jordbær	jordbær
kuu, kyer	ko, køer	kage, kager	kaegh, kaghe

kyef	købe	kan	kan
kør, kö / kjø, køer	køre, kører, kørte	kan	kån
kåffe	kobber	kan lide (at se på)	gi li
kån	kan	kan lide (at spise)	gi hå – gi ha
kånd'	kande	kande	kand'
kåst	bryllup	kande	kånd'
laend, laend'	land, lande	kirke	kjærk
laffe	labber (hænder)	klæg	klegh
latte	lægter	knæ	knee
law	mens, da	knæk	knek
leb', lebbe	læbe, læber	ko, køer	kuu, kyer
leghe	lægger / ligger	kobber	kåffe
lerre	ledig	komme, kommer, kom	kom', kømme, kam
leær	lære	kulør	kolør
lidt	lidt	kæde	kee
liegh	lige	købe	kyef
lier	ler (jordart)	køre, kører, kørte	kør, kö / kjø, køer
lighne	ligner	labber (hænder)	laffe
lii	le (redskab)	land, lande	laend, laend'
lyss	lys	land, lande (navneord)	låend, låend'
læj	led (markled)	lap	læp
lække	lækker	lappe	læp'
læng'	(for) længe (siden)	le (redskab)	lii
læp	(en) lap	led (markled)	læj
læp'	(at) lappe	ledig	lerre
læpkief	meget ked af det	ler	lier
løef	løbe	lidt	lidt
løghelgaf	nøglehul	lige	liegh
låend, låend'	land, lande (navneord)	ligner	lighne
mael, maeld	male, malede	lys	lyss
male	(en) maler	læbe, læber	leb, lebbe
manne	mange	lægger	leghe
med	med	lægter	latte
mild	mild	lækker	lække
min, min'	min. mine	længe (siden)	læng'
modigh	mode	lære	leær
mojn	mojn	løbe	løef
morn	morgen	male, malede	mael, maeld
morn tidle	morgen tidlig	maler	male
muer	mor	mand, mænd	månd, måndfolke
mues	mose	mange	manne
muss, møss	mus, (flere) mus	mange	månne
myer	myre	med	med
mæ	mig	meget ked af det	læpkief

måe	måde	mens, da	law
måll, måll'	byge, byger	mig	mæ
månd,	mand,	mild	mild
månne	mange	min, mine	min, min'
nawe	gnaver, klemmer, snærer	mode	modigh
nie', nii, hæ næjen	(at)gnide, gnider, har gnedet	mojn	mojn
noel, noel'	nål, nåle	mor	muer
oe	år	morgen	morn
old'	alle (Nordals)	morgen tidlig	morn tidle
oltid	altid	mose	mues
opskådt	oprømt, veloplagt	mus, (flere) mus	muss, møss
optåwn	optaget	myre	myer
ord	ord	måde	måe
papir	papir	napoleonskage	cremesnit
passier	passere	nøglehul	løghelgaf
peffe	peber	nål, nåle	noel, noel'
piegh	pige	når	vænn
plom'	blomme	også	å
poghtreet	dødtræt	ond - ondt	und - undt
porre	porrer	onsdag	vonsda
pæng'	pænge	oprømt, veloplagt	opskådt
rajhus	rådhus	optaget	optåwn
reghte	rigtig	ord	ord
rejs', rejse, rejst	rejse, rejser, rejste	overraske	tæppe
ros'	rose (blomst)	papir	papir
ræb', ræbbe	(at) ræbe, (jeg) ræber, (bøvse)	passere	passier
rådhus	rådhus	peber	peffe
råef	råbe	pige	piegh
sawt	sagtens	porrer	borree (gammelt ord)
se', sad	sidde, sad	porrer	porre
seær	sær, sære	pænge	pæng'
sie, sier, såw, hæ sett	se, ser, så, har set	rejse, rejser, rejste	rejs', rejse, rejst
sig	sig	rigtig	reghte
sild	sild (fisk)	rose (blomst)	ros'
sild'	silde	ræbe, (jeg) ræber, (bøvse)	ræb', ræbbe
sjell	selv	råbe	råef
skaf, skaef	skab, skabe	rådhus	rajhus
skal	skal	rådhus	rådhus
skat	(kortspillet) skat	sagtens	sawt
skegh	skæg	sand	såend
slatte	slatten	sans	sånds
sop'	suppe	sanse	sånds'

sow', söwe, sowe	sove, sover, sov	se. så	sie, sier, såw, hæ sett
speel, spell, speeld	spille, spiller, spillede	selv	sjell
spånd	spand	sidde, sad	se', sad
staj	stad	sig	sig
steel, stæll, stold'	stjæle, stjæler, stjal	sild (fisk)	sild
stjern (Sydals)	stjerne	silde	sild
stjænn' (Nordals)	stjerne	skab, skabe	skaf, skaef
stold	stald	skal	skal
straend	strand	skat (kortspillet)	skaet
stuer	stor	skæg	skegh
stæld'	(intet at) stille (op)	slatten	slatte
stæll'	stille, (stilhed)	smække, smækker	klæp', klæppe
suu	so	so	suu
syy	sø	sove, sover, sov	sow', söwe, sowe
søend	synd	spand	spånd
søng', sønge	synges, synger	spille, spiller, spillede	speel, spell, speeld
så	så	stald	stold
såend	sand	stille (op)	stæld'
sånds	sans	stille, (rolig)	stæll'
sånds'	(at) sanse	stjerne	stjern (Sydals)
såndt	sådan	stjerne	stjænn' (Nordals)
taef, tafe, taft'	tabe, taber, tabte	stjæle, stjæler, stjal	steel, stæll, stold'
te	at, til	stor	stuer
tebaegh	tilbage	strand	straend
tegn', tegne	(at) tegne, tegner, tegnede	suppe	sop'
tidle	tidlig	synd	søend
too, teær	tå, tæer	synges, synger	søng', sønge
trafel	(en) travl (mand), travlhed	sær, sære	seær
trafeldt (tyndt I)	travlt	sø	syy
treet	træt	så	så
truu, truer, truej, hæ	tro, tror, troede, har	sådan	såndt
truuj	troet	tabe, taber, tabte	taef, tafe, taft'
tue, tu	to	tand	tånd
tæppe	overraske	tegne, (jeg) tegner, tegnede	tegn', tegne
tøss	tykkes, synes	tidlig	tidle
tånd	tand	tilbage	tebaegh
ud, ud'	ud, ude	tillade	tillae – gi low
und - undt	ond - ondt	to	tue, tu
vand	vand	travl (mand), travlhed	trafel
var	var	travlt	trafeldt (tyndt I)
ved	ved	tro, tror, troede, har troet	truu, truer, truej, hæ
veær, vær	være		truuj

vild'	(at) ville – (jeg) ville	træt	treet
vinde, vindre	vindue, vinduer	træt, udaset	åwjasje
vonsda	onsdag	tykkes, synes	tøss
vor, vort	vor, vort	tå, tær	too, teær
vows	voks	ud	ud
væll	vil	vand	vand
vænn	når	vand	vånd
værst, værst'	værst, værste	var	var
vånd	vand	ved	ved
ye (ældre form), öjn	øje, øjne	vil	væll
yer, yere	øre, ører (anatomisk)	ville – (jeg) ville	vild'
zinkballe	zinkbalje	vindue, vinduer	vinde, vindre
ætte	efter	voks	vows
ør', øere	øre, ører (anatomisk)	vor, vort	vor, vort
å	at	være	veær, vær (ubetonet)
å	også	værst, værste	værst, værst'
å goo	at gå	zinkbalje	zinkballe
åld	alle (Sydals)	æg	egh
åndt	andet	øje, øjne	ye (ældre form), öjn
åwjasje	træt, udaset	øre, ører (anatomisk)	yer, yere
åwten	aften	øre, ører (anatomisk)	ør', øere
åwtensee	aftensæde, selskab om aftenen	år	oe